

An. VI.

Nr. 1.

LUCEAFĂRUL.

Sibiu, 1 Ianuarie st. v.

1907.

A apărut în editura revistei „Luceafărul“

A. O. Maior

Biblioteca Copiilor

Vol. II

numeroase ilustrații.

Cel mai potrivit dar pentru

—> copii. <—

Prețul: Cor. 1.60, Lei 2.—

Omer

ILIADA

12 cîntări traduse în versuri

de

George Murnu

—> ca ilustrații admirabile. <—

Primul volum din
Biblioteca scriitorilor Străini.

Prețul: Cor. 4.—, Lei 5.—

—> plus porto postal 20 bani. <—

În editura noastră au apărut și se pot comanda dela administrația noastră:

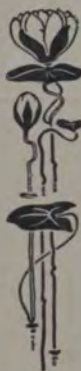
T. Brediceanu: Muzica „Seratei etnografice“,

Caetul I Cor. 3.—, Lei 4.—

» II » 3.75, » 4.—

» III » 5.—, » 6.—

impună Cor. 10.—, Lei 12.—

	cor.	bani
Ioan Agirbiceanu: Dela Țară	1.50	și 10 porto
Ion Bărsanul: Primele Versuri	—60	„ 10 „
Zaharie Bărsan: Ramuri	2.—	„ 20 „
Ioan Ciocrlan: Traiul Nostru	1.50	„ 10 „
Alex. Ciura: Icoane	1.20	„ 10 „
El. Farago (Fatma): Versuri	1.50	„ 10 „
Oct. Goga: Poezii	2.—	„ 10 „
Ed. pe hîrtie olandeză	3.—	„ 20 „
A. O. Maior: Biblioteca Copiilor, Vol. I. Cu o poveste inedită de Carmen Sylva. 21 ilustrații	1.60	„ 20 „
Ioan Slavici: Mara (roman)	2.50	„ 20 „
Maxim Gorkii: Nuvele	1.—	„ 10 „
Ilustrate românești (heliografii) 12 bucăți	2.—	„ 10 „
Numărul iubilar Carol	1.—	„ 10 „

Din edituri străine:

Alex. Vlahuță: România pitorească 3.50 „ 20 „
Minerva Cosma: Album de broderii și țesături românești . 16.— „ 72 „

Administrația și redacția: Sibiu (Nagyszeben), Schewisgasse 2.

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ. APARE DE DOUĂORI PE LUNĂ

sab îngrijirea dlor: Octavian Goga și Octavian C. Tăslăuanu.

Cu colaborarea dlor: I. Agârbiceanu, Zaharie Bârsan, G. Bogdan-Duică, Dr. Ioan Borcia, V. Cioflec, Alexandru Ciura, Maria Cunțan, Dr. Ioan Lupaș, Dr. George Murnu, M. Simionescu-Rîmniceanu.

ORICE REPRODUCERE OPRITĂ.

Priveghitori și ciocirlii.

(După Petőfi. *)

Vai, pînă cînd va trebui d'ascult	Se sbuciumă bolnava omenire
Cum împletii din razele de lună	Trîndu-î ouflet cere premenire,
Cîntări din vremuri de demult,	Vedeți să omulo din pacea lui pămîntul
Ce le-a 'ngropat cu valul ei uitarea? ...	Și vîntul
Și cînd stricași veî cuiburile voastre	Destăntuitei patimi trece 'n goană
Din dărimate cetății sîhastice,	Și oceră bolnavi în orice parte
Unde v'ași pus la 'ntrecere nebină	Și iat' un neam cum e ajuns de moarte
Cu hufurezi și lufnițe 'mpreună?	Și alte cad, căci boala le supune
De mult,	Și cîm-mi spune
De mult v'ascult.	Se mai trezesc odată adormite
Cîntași fără 'ncetare	Vieșile de seminții strivite?
Și 'n ochii voștri tulburii	Dar uite-acum în vremea de pierzare
Văd dulce 'nșiorare	Lecuitor pucește să coboare
Văd lacrima părerilor de rău ...	Nu-l știu, nu-l simt, nu-l văd omorîtorii ...
Neputincioase lacrimi fără teadă,	El ta-î cîntarea, ori și ce steigare
Căci de minciună ochii-mi dau devadă ...	De care astăzi stîna mea trezare;
Ce sînteși doar' voi toși pe cifî v'ascult,	Tu ești izvorul lacrimilor mele
Voî cîntărești vremii de demult?	Tu-mi ești povăța viețuirii grele;
Sînteși tilharii vechilor morminte,	Plădejdea mea spre tine se îndreaptă,
Ce desgropași a vremii moaște sfinte	S'aduci un leac durerii din vechime
Și desgropași acumzul ei tezure,	Și ranelor tămăduire dreaptă —
Să-l dați pe prețul frunzelor de laur ...	Eū glasul tău aștept: viitorime!
Eū nu vă vreaū cumuna nici mărimea	
Miros de mort și putregai e 'ntîinsa ...	

*) Am tradus aceste cîmburi ale cîntărețului maghiar Petőfi; le-am dat în romînește, pentrucă furtuna de patimi și nădejdi, care se sbuciumă pe strunele acestui vestitor al neamului său, trebuie să găsească răsuneț și în sufletele noastre cari așteaptă împlinirea aceluorași așteptări.

Jar voi, intuziași pești,
 Tăceți!
 Tăceți!
 De-az fi atit de 'ndurerat
 Ș'atit de dulce picurat,
 Ca glasul de priveghitoci
 Al vostru cînt

Priveghitoarea-i soră cu amurgul
 Jar' pe pămînt
 Nici așteptăm toți revărsat de zori
 Nici așteptăm suflarea dimineții
 Se-a lumii temelii
 Vrem să vestească soare cîntăreții:
 Vrem ciciclii.

Octavian Goga.

Aduceri aminte.

I.

Alte vremi erau pe atunci!

Oamenii erau mai veseli și mai cu dare de mină și Ghiuț, cu banda lui întregă, petrecea din Abrud pînă acasă pe buciumanii, cari che-
 fuiau Lania, cînd veniau la schimbatul aurului!

Îl văd și acum pe Ciuca Todor, ridicîndu-se în scărițe peste oblină, rupînd în două hîrțile de zece și lipindu-le de fruntea țiganilor:

— Ziceți, măi cioare, să vadă Abrudenii, cum își petrec buciumanii!

Voinic, în fruntea vîrstei, își împintena calul, smîncîndu-l de zăbale, să facă ponturi.

Se oprira din cînd în cînd, privind mîndru peste capetele țiganilor, cari îl însoțeau cu dobe și cu trimbiți și cu vioare.

— Mă, ăla cu gurduna, zi măi cu suflet, să nu-ți mut falcile!

Și cîntau țiganii și toată lumea deschidea larg ferestrele, să-l vadă pe Ciuca Todor, cum merge acasă.

Pe atunci băieșii noștri purtau cioareci de »habă«, cisme de lac și — obiele de mătasă!

Răsunau circumiile de chiotele lor în zilele de mîrturie.

Se slobozeau la oraș roșienii cei cu aur mult, buciumanii cei cu aur și mai mult și se încingea cîte un chef — de să tot aibă ce se minuna orașenii, o săptămînă. Căci după o săptămînă lucrul se începea iarăși din cap.

Îl văd ea prin ceață — abia, abia-i mai văd!

Cu viața lor de belșug și de chef s'a încheiat par'că epoca de binecîntare și de fericire a munților.

Glorioșii — nefericiții noștri munți!

Îmi aduc aminte ca prin vis, de un om cu cușma mare, cum venia seara, să ceară de cină; cum îl aflam dimineața durmind pe lavița de lingă podmol...

Îmi aduc aminte, ca prin ceață, de »Tata-moș« dela Roșia, cum intra cu mare gălăgie în curte, îmi dedea cîte un »husoș« și mă salta de cîteva-ori, în brațele lui de fier:

— Să crești mare, nepoate, să-l ajungî pe Tata-moșul vostru.

Și cînd intra în casă, măi spunea odată:

Să știți voi, mă, că io-s Tata-moș al vostru, al tuturor!

S'a'u dus cu toții, rînd pe rînd, și chiotele s'a'u potolit, glasul vioarelor a slăbit și el, oamenii nu-mai a'u cheful și vinjoșia de odată!

A'u dus cu ei în groapă tot belșugul, toată veselia vremurilor bune.

Tirziu, cînd chiotele se potoliseră de-abinele, cînd buciumanii nu-mai aveau cu ce cheful — l-am revăzut pe Ciuca Todor, slab și îmbătrînit, la Detunata.

Se încinsese o horă mîndră, la adăpostul brazilor.

Și Ghiuț, se apropie ademenitor de bătrînul:

— Acum să-ți zicem una și d-tale!

— Nu-mi mai ziceți, că nu-mai am bani, răspunse bătrînul potolit.

— Că doar ne-ai dat d-ta destui bani, răspunse Ghiuț, să-ți zicem odată și 'n cinste!

Și, ademenitor, încet-încet, începu să-l cînte țarina »săraca baia dela Colț«...

Bătrînul sta răzimat cu coatele pe masă, cu o umbră de zimbet pe buze.

Își amintea de vremile bune, cari n'a'u să-mai vie niciodată. O vigoare de întinărire îi trecu

prin trup, el încercă să pocnească din degete — pe urmă își duse palmele la ochi, și începu să plîngă cu hohot.

Și Ghiuț cînta tot mai dulce și lacrimile îi picurau și lui, peste vioară.

În cheful svăpăiat al tineretului, tresări fără veste.

Lacrimile aceste aveau ele un înțeles mai adînc, trebuia să-l aibă!

Erau lacrimile bătrînilor fericiți, cari vedeau bine, că se năruie cerul în urma lor.

Era sfîrșitul belșugului — începutul mizeriei pentru glorioșii — nefericiții noștri munți!

*

Din acest răsărit al amintirilor, popa Moldovan, îmi apare, cu barba albă, vorbind rar și îndesat, sprijinindu-se de cîrjă. Mare teamă aveam noi de cîrja părintelui, ales, că îl știam așa de ursuz.

Se certa des cu oamenii, și prietenii lui cei mai buni aveau o deosebită plăcere să-l înfurie.

Cu băieții o ducea mai bine; ne trimetea să-i aducem cite ceva din tîrg, ne mingăia, și ne da creițari de bomboane.

— Numai în turn să nu vă văd, la clopote, că vă rup spinarea!

Bătrînul spunea atuncî povești îngrozitoare despre băieții, cari n'au ascultat de pîrînții lor și au mers la trasul clopotelor. Unul s'a rostogolit pe trepte și și-a rupt mina; celalalt și-a scrintit piciorul, al treilea a rămas chiar mort pe loc, frîngîndu-și gîtul.

Bătrînal, bietul, bătea toaca la urechea surdului.

Pîndeam cînd era dus de-acasă și ne furișam în turn. Altădată îl vedeam plimbîndu-se în gang, cu ochii în patru, după noi. Eram prea sprinteni, însă, — și cînd bătrînul ne întorcea spatele, pe o clipă, o rupeam din ungherul ascuns și repede ne înghesuim prin poarta turnului. Bătrînul abia avea vreme să zărească pâlăria celui din urmă:

— Mă, ăsta, mă, haidați înapoi, că vă ia dracu...

O clipă stam la îndoială.

Pe urmă ne hotărîam să ne urcăm la clopote, căci bătrînul și așa se apropia deja de ușa turnului, înjurînd și mormăind.

Urcam într'o fugă cele cinci scări și cînd ajungeam de-asupra, inima ni se sbătea cu putere de pereții pieptului. Era un vuet, de nu-ți

O. Spaethe: Dor timpuriu.
(Proprietatea Reginei Caronă Sylva.)

auziai glasul. Ne postam încet pe lingă vre-un clopot, care după cum îl iertați puterile. Școala se începea cu clopotul cel mijlociu, care era mai ușor de »răsturnat« și de ținut »cu gura în sus«, urma apoi clopotul cel mare și chiar la urmă, ca lucru cel mai greu, clopotul cel mic, căci acesta trebuia tras »în trei dungii«.

Cunoșteam acum toate chițibușurile; acum băgam și noi de seamă, cum clopotul cel mare plînge, cînd moare un om mai de seamă, cum cel mijlociu nu se răstoarnă niciodată, dacă îl trăgeai »cu cureaua peste gură«.

Pentru țigani, cari ajutați la trasul clopotelor, clopotarul avea întotdeauna cite o pițulă de vinars; pentru noi ăștialaltii, mai domnișori, nu avea decît priviri încruntate, deși îi eram de mare folos. Era destul de șiret clopotarul, să mai scoată dela noi din cînd în cînd și cițiva creițari pentru tutun.

— Că eu v'ăș lăsa bucuros, domnișorilor, dar domnu părinte mă tot sfădește...

Cînd conteniam cu trasul, mai rămînea plăcerea de citeva clipe, de a ne uita prin ferestrele turnului, la lumea de jos.

*

Aici se începea rolul clopotarului, de-abinelea, căci noi n'ajungeam pînă la ferestre. Ne ridica el de subsuori și noi priviam cu plăcere și înfiorare la casele, cari se înșirau mărunte la picioarele noastre, cu coperișurile țuguiate; ici-colo zăriați cite un om, mititel de tot.

Acum porniam la vale.

Nu mai eram așa sprinteni, căci plăcere se isprăvise, iar în jos, sub cea din urmă scară, știam bine, că ne așteaptă popa Moldovan, cu nuiaua. Scoboriam din ce în ce mai cu zăbavă. Cînd ajungeam la scara din urmă, ne opriam, lăsîndu-i pe toți să ne treacă pe dinainte.

Bătrînul cunoștea bine manevra asta; sta pitit sub scară, rîzînd infundat.

Și noi stam deasupra scării și nu ne înduram să ne coborîm.

Într'un tîrziu, bătrînul s'auzia mormăind cu satisfacție, mai mult ca pentru sine:

— Haidați numaî, omoare-vă dracu, nebun!

În sfîrșit trebuia să ne hotărîm, că era vremea prînzului și eventual aveam să ne tragem consecințele și acasă. Cel mai curajos se năpustia ca o furtună pe trepte la vale; ceilalți în urmă-î. Într'o clipă trecuserăm deja prin ușa turnului într'o îmbulzeală nebună. Popa Moldovan, ca un Arhanghel minios nă croia cu nuiaua, pe unde ajungea...

*

Azi cînd mă gîndesc la popa Moldovan și la trasul clopotelor, bătrînul ia, în gîndul meu, înfățișarea unui simbol.

E par'că realitatea față de castelele clădite în aer.

Urcăm într'un răsuflet scările lor de argint, ca să ne coborîm apoi treaptă cu treaptă.

Și chiar jos, realitatea, cu nuiaua în mînă, zimbește cu răutate:

— Haideți, nebunilor!...

(Va urma.)

Al. Ciura.

Din Popor.

Trece lumea, trec și eu,
Ce-am făcut nu-mi pare rău;
Trecă lumea, trecă 'n pace
Ce-am făcut nu pot desface.

(Din colecția d-lui E. Hodoș.)

Ifigenia în Taurida

de Goethe.

Actul al doilea. Scena întâia.

Oreste. Pylade.

Oreste.

Cărarea ce calcăm e calea morții:
Cu orice pas mi se alină chinul.
Cînd m'am rugat de-Apolo să mă scape
De-alaiul duhurilor răzbunării,
Îmi prorocea cu vorbe mîngîioase
Că voi afla odată mîntuire
În capiștea surorii lui iubite
Ce stăpînește peste Taurida;
Acum se 'ndeplinește: orice chin
Se va sfîrși de veci cu viața mea.
Ușor ce mi-e, cu inima strivită
Și gîndul tulburat de mină zeești,
Să las lumina dulce-a soarelui;
Și dacă-i scris să nu sfîrșescă 'n luptă
Nepoții lui Atreu, murind cu fală;
De-i scris să mor ca tata, ca strămoșii
De moarte-amară, vrednică de jale:
Mai bine-aici să pier lingă altar,
Decît căzînd în mreaja blestemată,
Întînsă de vre-o rudă ucigașă.
O, dați-mi pace pin' atunci, voi Furii,
Ce-adulmecați ca haita singele
Ce 'nseamn' a mea cărare, picurînd
La fiece mișcare de pe mine.
Lăsați-mă, curînd voi fi al vostru;
Lumina zilei nu ne mai zărească.
Covorul verde-al luncilor nu fie
Un loc urit de spaimă. Coșo jos
Vă voi căuta: acolo ne 'nfrățește
Aceași soartă 'n vecinic întunec.
Numai pe tine, scumpul meu Pylade,
Nevinovatul soț al vinei mele,
Ce rău îmi pare să te iaș cu mine
În țara cea de jale. Soarta ta
Îmi mai trezește teamă ori nădejde.

Pylade.

Eu încă nu doresc ca tine, Oreste,
Să mă cobor pe-al umbrelor tărîm.
Eu chibzuesc cum am putea ieși
La viață iar, pe căile 'ncurcate
Ce par a duce toate 'n bezna nopții.
Eu nu gîndesc la moarte; cat și-ascult,

Nu cumva zeii 'n sfatul lor cel tainic
 Ne pregătesc cărarea mîntuirii.
 Căci moartea, ori te temi de ea ori nu,
 Te-ajunge negreșit Cînd preoteasa,
 Slujind, va 'ntinde mîna să ne taie
 Șuvițele de păr, scăparea noastră
 Să-mi fie singurul meu gînd. Te 'nalță
 Cu sufletul din chinuri; cu 'ndoială
 Grăbești numai primejdia Apolo
 Ne-a dat cuvîntu: 'n capiștea surorii
 Te-așteaptă mingăiere și-ajutor.
 Nu-î indoios cuvîntul zeilor,
 Cum crede 'n desnădejde obiditul

Oreste.

Al vieții vâl cernit mi-l puse 'ntîi,
 Ca mic copil, în jurul frunții, mama,
 Și uite-așa crescui, icona taiei,
 Și în tăcutele-mi priviri citeau
 Muștrări amare, ea și-al ei iboynic.
 De citeori, cînd sora mea, Electra,
 Ședea la foc, tăcută, 'n sala mare,
 Mă ascundeam în poala ei de frică,
 Și mă uitam, cum tot plîngea amarnic
 La dînsa cu ochi mari. Ea-mi povestea
 Atunci de tata: cît de mult doriam
 Să-l văd, să fiu alături cu el
 La Troia, ori să vie mai de grabă!
 Sosit-a ziua —

Pylade

Lasă de-acea zi

Să și povestească duhurile noaptea.
 Noî, amintindu ne de vremi frumoase,
 Să ne 'ndemnăm din nou la fapte mari.
 De oameni vrednici au nevoie zeii
 Spre-a le sluji pe lumea asta largă.
 Tu le mai trebuiești; ei nu te-au dat
 Tovarăș tatălu, cînd el s'a dus
 Nemîngîiat spre 'ntunecatul Orc.

Oreste.

O, de-aș fi mers cu el, prinzîndu-î poala
 Veșmîntului!

Pylade.

Mi te păzîră zeii

De mila mea: căci ce m'aș fi făcut,
 Cînd n'ai mai fi, eu nu pot să-mi închipui;
 Cu tine numai și de dragul tău
 Vreaș să trăiesc cum am trăit de mic.

Oreste.

Nu-mi aminti de zilele frumoase,
 Cînd casa voastră 'mi dete adăpost,
 Cînd bunul tău părinte îngrijea
 Cu drag de floarea ce-o bătuse bruma;
 Cînd tu, tovarăș bun și 'n veci voios,
 Asemeni unui fluture ușor,
 În jurul unei flori tăcute, zilnic
 Jucaî în jurul meu cu viață nouă
 Îmi picurai în suflet veselie,
 Încît, uitîndu-mi grijile, zburdam
 Cu tine în virtejul tinereței.

Pylade.

Viața mea 'ncepu cînd te 'ndrăgii

Oreste

Zi: chinul tău, și-atunci spui adevărul
 Acesta e blestemul vieții mele
 Că port, ca înciumatul oropsit,
 Dureri și moarte tainică în piept,
 Că unde calc pe loc de sănătate,
 Curînd în juru-mi fetele 'nflorite
 Se oflesc de chinul morții crude.

Pylade.

Ei, cel dintîi, m'aș ofili, Oreste,
 De-ar fi, cum spui, suflarea-î otrăvită.
 Și nu-s eu plin de-avînt și voie bună?
 Și-avînt și dragoste sînt aripile
 Spre fapte mari.

Oreste.

Spre fapte mari? O da,

Țin minte timpul cînd le plăsmuiam!
 Cînd, împreună, urmăriam vinatul
 Prin munți și văi, nădăduînd, cîndva,
 Străbunilor asemeni în putere,
 Cu ghioaga și cu spada să gonim
 Așa tilhari și fioroși balauri;
 Și-apoi, cînd, seara, lîngă marea largă,
 Ședeam tăcuți și răzîmați de-olaltă, . . .
 Al valurilor murmur la picioare,
 În fața noastră lumea necuprînsă; —
 Atunci strîngeam, ca 'n vis, mănunchiul spadei
 Și viitoare fapte răsăriaș
 Ca stelele nenumărate 'n noapte

Pylade.

Nemărginit e ce rîvnim în suflet
 Să 'ndeplinim. Am vrea că orice faptă

Să fie-atit de mare cum s'arată
 Când, ani de-arindul dela neam la neam,
 O poartă cîntecul, sporind-o.
 Cît de mărețe-s faptele străbune,
 Când, odihnind în umbra dulce-a serii,
 Le-alege tinărul din cîntul harpei;
 Și ale noastre-s, cum aū fost și-acele,
 Atît de trudnice și de mărunte!
 Așa gonim ce nu putem ajunge,
 Nu ne uităm la calea ce călcăm,
 De-abia vedem alături urmele
 Lăsate de strămoșii cari trecură,
 Noi alergăm mereu spre umbra lor,
 Ce-asemeni zeilor, în zări albastre,
 Stă sus, pe culmi de munți, în nori de aur.
 Eū nu pun preț pe-acela ce se crede
 Pe cît ar vrea mulțimea să-l înalțe.
 Dar, tinere, tu laudă pe zei
 Caū săvîrșit de-acum prin tine-atita,

Oreste.

Cînd îi menesc cuiva ispravă bună,
 Să mintuie pe-ai săi de vre-o năpastă,
 S'adaugă țara, să și-o apere,
 Și cînd dușmanî de veacuri pier-sau fug;
 Atunci să-î laude! Căci un zeu i-a dat
 A vieții cea mai mare bucurie.
 Pe mine însă mă făcură gide
 Al mamei mele, mie totuși scumpe,
 Și-o făr'delege răsbumînd prin alta,
 M'au dat pierzării. Crede-mă, ei vor
 Să piardă neamul lui Tantal, și eū
 Cel de pe urmă, să nu pier cu cinste
 Și fără vină.

Pylade.

Nu răs buna zeii

Păcatele asupra fiilor,
 Ci fiecare, bun sau rău, își ia
 Răsplata faptei. Binecuvîntarea
 Dela părinți se prinde, nu blestemul.

Oreste.

Din două, care ne aduse-ai?

Pylade.

Ne-aduse voia zeilor de sus.

Oreste.

Atunci e voia lor ca să pierim.

Pylade,

Tu fă ce-ți poruncesc și-apoi așteaptă.
 Când lui Apollo-i vei aduce sora
 Și amîndoi vor fi 'mpreună 'n Delfi,
 Slăviți de-un neam cu cuget blind și 'nalt;
 Atunci, pentru această faptă, dinșii
 S'or îndura de tine să te scape
 De Furiî. Uite, ele nu cutează
 Să vie în pădurea asta sfîntă.

Oreste.

Deci voi avea încalte moarte lină

Pylade.

Eū cuget altfel și cu iscusință
 Legat-am ce-a trecut cu ce va fi
 Și-n taina gîndului mi-am talmăcit-o.
 Și poate 'n sfatul zeilor acestea
 De mult s'aū pregătit Diana vrea
 Să părăseasc' aceste țermuri aspre,
 Scribită de atitea jertfe crunte;
 Și noi am fost meniți să 'ndeplinim
 Măreata faptă și-acum iată-ne
 Ca prin minune-aici în fața porții.

Oreste.

Cu iscusință tu 'mpletești cuminte
 Dorința ta cu sfatul zeilor.

Pylade.

Ce-î mintea omului, cînd nu ascultă
 Și nu ia sama ce vor cei de sus?
 Bărbatului care-a păcătuit,
 O faptă grea-î incredîntează zeii:
 Să facă ce părea cu neputință.
 Viteazul, pocăindu-se, slujește
 Și zeilor și lumei ce-l slăvește.

Oreste.

De sint menit să mai trăiesc luptînd,
 Atunci un zeu să-mî ieie de pe frunte
 Vîrtejul ce mă face să alunec
 Pe calea morții ce-am stropit-o insumi
 Cu-al mamei sînge. Milostiv, să sece
 Isvorul, ce țîșnind din rana mamei
 Asupra mea, mă scaldă 'n veci în sînge.

Pylade.

Fii liniștit! Tu faci mai mare răul
 Și ieî asupra-ți slujba Furiilor,
 Voi chibzui eū singur și, la urmă,

Flăcău din Turdaș

Mireasă din Sereca.

Cind e nevoie de puteri unite,
Atunci te chem și amîndoi purcedem
La 'ndeplinirea faptei cu 'ndrăzneală.

Oreste.

Aud pe Odiseu.

Pylade.

Nu-ți bate joc.

Tot omul să-și aleagă un viteaz
Pe-a cărui urmă spre Olimp în sus
Să urce drumul. Să-ți mărturisesc:
Nu cred că șiretenia necinstește
Pe-acel ce 'nchină viața vitejei.

Oreste.

Eu țin mai mult la cel viteaz și drept.

Pylade.

De-aceea nu te-am întreat de sfat.
Un pas s'a și lăcut; căci dela paznic
Aflat-am multe lucruri pân' acum.
Știu: o femeie, unei zîne-asemeni.
Le ține 'ncătușată legea cruntă;
Tămîie, rugî și-o inimă curată
Aduce zeilor. Și toți o laudă
Ce bună e; ei cred că-i o odraslă

Din neamul Amazoanelor, fugită,
Să scape de vre-o groaznică năpastă.

Oreste.

Lumina-i blindă și-a pierdut puterea
În fața vinovatului pe care
Ca noaptea neagră 'l copere blestemul.
Credința cruntă iar descătușează
Străvechea datină spre a ne pierde.
Cumplitul gînd al Domnului ne pierde
Cum să ne scape o femeie slabă?

Pylade.

Ferice de noi doi că e femeie!
Căci un bărbat prea lezne se deprinde
Și cu cruzimea și la urmă-și face
Chiar și din ceea ce l scîrbea o lege,
Deprinderea îl schimbă, 'l înăsprește.
Femeia însă stăruiește 'n gîndul
Și 'n felul ei. Cu ea 'ți vei face seama
Mai lezne 'n bine ca și 'n rău — Tăcere!
O văd venind; te du! Nu pot să-i spun
Îndată cine sîntem, să-i descoper
Întreaga noastră soartă. Du-te deci,
Și îți voi spune ce-am vorbit cu ea.

Trad. de I. Borcia.

Barcarola.*)

În odaie era cald și bine. Ce bunătațe-ți aducea lumina asta potolită, împrăștiată în întreagă odaie. Mai cu seamă, de veneai din negura de afară, care a năpădit pe stradele orașului ca o boală afurisită.

Servitoarea i-a trimis pe Traian în odaie.

Stau amândoi și învață. Grigore se uită țintă în ochii băiatului. Un cap frumos de înger. A mai văzut el capul ăsta undeva... La un înger de Guido Reni. Ochii mari, naivi, înlăcrămați, plini de gingășie.

La răspunsurile lui Traian, care este în clasa a 4-a primară, Grigore își zice de multeori: »Aici nu e lipsă de meditator, băiatul e inteligent din fire«. Iar când Traian îl privește lung în ochi, profesorul simte un fior de răceală, cum îi trece din creștet până 'n tălpi: Seamănă cu ea!...

Traian învață, de e între cei dintii. Jocurile sînt numai de mîna a doua. Nu-i spunea și domnul Grigore, că nu se juca nici el înainte de a isprăvi cu lecțiile? Și de aceea e domnul Grigore atît de cuminte, de-l laudă toți al casei, și fratele său, Ghiță, și mama și tata și sora-sa, Lucreția.

Grigore se uită prin casă. O broderie făcută de mîna ei. Fluturi zglobii și floricele de cîmp, multe, împrăștiate de jur împrejur.

Iarăși îl prind gîndurile în mreaja lor. Simte un fior trecîndu-î din nou prin inimă. La cîtiva pași de aici este — ea!

... Poate că ascultă, la ușă, cu răsufierea reținută... Poate că lucrează cu mama ei. Grigore vede căpșorul zglobiului aplecat pe lucrul de mînă. Zărește minile ei albe cum se mișcă cu acul de cusut — în dreapta — în stînga...

Traian îl privește cu luare aminte și bagă de seamă, că Grigore bate cîmpii.

»Domnule Grigore, să-ți spun pe Peneș Curcanul?«

»Spune-l, Traiane!«

Traian începe, Grigore ascultă cîtva, apoi revine din nou — se lasă dus — așa — fără de știre...

Colo e colțișorul unde obișnuște să se oprească ea. De citeori trece pe acolo scoate din paneraș fotografiile și le ia pe rînd, povestîndu-î de cutare și cutare; prietine din copilărie...

O oglindă îl face să tresară. I-a arătat fața posomorită. La ce face o față de par'că ar fi omorît pe cineva?

... E caraghios la ce gîndește!... Grigore și să se gîndească la așa ceva! Și pe lingă astea, Traian are și de învățat. E sacrilegiu să n'ai nici o atenție față de copilul binefăcătorilor tăi!

Oglinda i mai arată ceva. Mîna stingă, de copil, văzută lingă trupul lui desvoltat, îl scutură din visării...

Traian isprăvise cu Peneș Curcanul.

»E bine... bine, Traiane« murmură Grigore și și apropie cu mîna dreaptă capul copilului de piept. »Ai știut lecția de minune«.

Ciasul de meditații a trecut repede.

Era Sîmbătă seara. Sîmbetele era Grigore învîtat întotdeauna la cină. După 8 seara venea tata dela birou, mama și Lucreția își isprăveau lucrurile pe peste zi, Ghiță ieșea din odaia de studii — și urma cina »în familie«. Grigore n'ar fi dat sările de Sîmbătă pentru bogățiile lumii.

Astăzi era Sîmbătă. Cîteva clipite și va apărea întreagă familia. Grigore se razimă de fereastră. Afară e întunec ecenușu. Un felinar împrăstie pe trotoar un cerc bolnav de lumină.

Și deodată se gîndește la odaia lui. Va fi frig și umezeală în ea... Ce caută el aici, în potopul de lumină? Astea nu sînt pe seama lui!... E neexplicabil — ba e absurd la ce visează. E ridicol — curat ridicol. — Nu vede el prăpastia, în care se cufundă de bună voie? Nu vede el, că a apucat pe un drum, care nu-î pentru el?

— Ce va să zică cochetarea asta cu ochi dulci? Ce scop? Ce noimă? Nu se vede? Nu-și dă seama de ce-î plătește pielea?!

»Unde, unde, domnule Grigore?«

»Plec acasă. Spune »mamichii« că nu pot sta astăzi... Să mă ierte. Sînt bolnav, am dureri de cap... și-și duce mîna la frunte. Da, nu mințise, simte cum îl apucă o durere înceată, domoală, și cum i se răspîndește peste tîmplele înfierbîntate.

»O, nu, rîmii, rîmii, domnule Grigore«, se roagă Traian. »Îți face mama ceai și te lecuște. Dar uite-o, e aici«...

Doamna Ventureanu stătea în fața lor.

*) Un capitol dintr'un roman original.

»Vrei să te duci, d-le Grigore?» îl întrebă mirată. »Azi e Simbătă...»

»Voiam să vă scap de mine astăzi, doamnă. Sint cam indispus astăzi.»

»Să 'ncercăm să-ți alungăm gândurile rele. Sta! — nu pleca. Te rog eu. Sint sigură, că vei face plăcere și Lucreției.»

Lucreția apăruse în ușa.

»Voi ai să plec? Ei bine, nu! Eu îți poruncesc să nu plec!» Și Lucreția bate răsfațat cu piciorul pe covor. Ochiul îl privesc țintă, poruncitor.

Grigore n'a plecat.

Conversația dela masă era vioaie. Dacă trăești în Viena, dacă ai în fiecare zi nouă și nenumărate senzații — ai ce povesti. Tata, dl Venturcanu, era vesel. Când l-a văzut pe Grigore, l-a bătut prietenește pe umăr: »Îmi place de d-ta. Mi-a spus azi dimineață Traian pe Peș Curcanul. Înainte, numai așa! Ce-am face altfel în oraș străin? Să vezi ce puil de român o să scoatem din el... Mama era și ea vorbăreată, voia să se țină de promisiune și să alunge gândurile negre ale lui Grigore.

Grigore privia dureros. Nu putea să sufere privirile nimăruil.

Ghiță n'a venit la cină. Era invitat la o serată.

Lucreția tăcea. Cu tăcerea asta vorbea mai mult pentru Grigore decât ar fi rostit o cuvântare întreagă.

Mama și Lucreția au fost în galeria de tablouri. S'au oprit înaintea tabloului lui Raffael »Madona în verdeață«. Și povestiau cu entuziasm de Raffael.

»Îți place Raffael, dle Grigore?»

»Mult, d-șoară, foarte mult...»

»Ai văzut »Madona în verdeață?»

»Am stat ceasuri întregi în fața ei. Coloarea dulce albastră a hainei, verdeața cimpului dimprejur, peisagiul din fund — toate sint o splendoare. Madona e cu adevărat dumnezeiască. Ochiul închiși pe jumătate, gura întredeschisă, întreagă ținuta corpului, părul cu șuvițele prinse cunună pe lingă temple...»

»Vezi, mamă și dlui Grigore i plac Madonele de Raffael«, întreprue guesa Lucreție.

Ochiul lor se întilnesc.

Grigore își zise: »Ăstia-s ochii »Madonei din verdeață«.

Stă pe loc și se înroșește. Fața lui spălăcită, fără de nici o expresie, se înbujează. Numai ochii plecați în jos îl dau de gol la ce gîndește...

După cină obișnuia să treacă în salonașul de muzică. Acolo petreceau câteva ore ascultînd pe Lucreția la piano.

Traian zice sorioarei: »Pe dl Grigore îl doare capul. Cîntă-î Barcarola — să-î treacă«.

Barcarola era melodia lui favorită. Fusese odinioară la operă, la »Poveștile lui Hoffmann« de Offenbach. Erau lingă olaltă: El și Lucreția! Se simțise atît de bine atunci! Auzise pentru intîia oară Barcarola și prinsese o dragoste mare de ea.

»Cînt să-ți treacă, cum zice Traian«, i șoptește Lucreția trecînd pe lingă el.

Răsună primele acorduri... lin, pierdut... în-năbușit.

Valurile mării se bat ritmic de țăr mur...

Un cer albastru — curat, ca gândurile unui copil...

Murmur și șoapte dulci de gitară...

Diamante licăitoare, ascunse prin iarba înaltă,

unduioasă... Cascade diafane, șerpuitoare...

O înturnare moleșitoare de priviri fermecate...

La-lă-la-lă și totdeodată un sbucium înăbușit,

care stă să isbucnească... Apoi e molcom,

discret, resignat... Sunetele se ridică mai

tare, mai tare... cer să fie auzite... bat

la porțile inimii: »Ascultă-ne, dă-ne răsplata

cuvînită... Suspinele noastre sunt adevărate,

murmurul nostru simțit... De ce nu ne bagă

în seamă?... E drept, nu sintem vrednice de

a fi luate în seamă de tine!... Sintem mici,

neînsemnate... Dar, te iubi m... O, te iubim

mult, mult... Pe cît sintem de mici — pe atît

sintem de mari în iubire... Nu ne poți respinge...

Avem și noi un drept la iubire... Și noi sintem

ființe, ca ori și care altele... Te rugăm —

pretindem să ne ascuți... Îți cădem în

genunchi, te rugăm cu ochii plini de lacrimi...

Vezi cum ne rugăm... Fă ce vrei cu noi...

Calcă-ne în picioare, dar dă-ne un răspuns...

Murim vesele la picioarele stăpînei noastre...

Iar stăpîna se uită șireată la trubadurul ei și-l

îmbată cu o privire aruncată în pripă... O privire

de grație... E în brațele altuia... Simte

îmbrășosarea alesului ei... Și totuși: i e milă

de sărmanul, care plînge și-î cîntă ca să-l adoarmă:

Bujdeauca lui Creangă din Țicău (o mahala din Iași.)

La-la-la-la... pînă cînd luntrea se clătină lin și dispăre încet, încet pe canalurile tăcute, pline de misteruri...

Încă o singură sfortăre, un singur țipet de chemare... Înzadar... Frunzele sînt veștejite, dorurile moarte înainte de a fi găsit alinare, minile — întinse după urmele iubitei — res-

mic!... Iartă-mă, D-șoară!... Mă gîndeam la ceva... La părinții mei... Iartă... Nu! Nu-i nimic*. Și se ridică în picioare, cu privirea pierdută, cu mîna dreaptă pe inimă, se clătină la oparte și-și șterge o lacrimă din ochii — stîngaci, ca un om, care a făcut o faptă rea și-î e rușine că a fost descoperit.

Horia Petra-Petrescu.

Din „Iliada“

trad. de G. Murnu.

(Cîntul VI. Ector își ia rămas bun dela soția lui.)

Marele Ector, din coif mișcătorul, îi zise la rîndu-î:
 »Grijile aceste mă bat și pe mine, o femeie; dar strășnic
 M'aș rușina de Troeni și Troene ce tîrie haina,
 Dac' aș fugi de război și-aș sta tupilat ca mișelul.
 Nu sînt la asta pornit, căci eu m'am deprins să fiu pururi
 Vrednic în luptă și 'n capul Troenilor tot să mă 'ncear,
 Numai să sprijin a tatălui meu și-a mea 'naltă mărire.
 Bine știu totuș — mi-o spune și mintea și inima 'ntr'una:
 Are să fie o vreme, cînd Troia cea sfîntă peri-va,
 Priam, și el și poporul în lăncei iscusitului Priam.
 Nu de durerea Troenilor însă mă doare 'ntr'atîta,
 Nicî de-a părinților mei, a Ecabei și-a craiului Priam,
 Nicî de-a iubiților frați care, citu-s de mulți și de zdraveni,
 Tot o să cadă prin colb sub arma dușmanilor noștri;
 Cît mai cu seamă de tine cînd plînsă răpi-te-va vr'unul
 Dintre oștenii Ahei și tîri-te-va 'n neagra robie.

Dusă prin Argos vei țese ascultînd de porunca stăpînei
 Și din Iperia saŭ din Meseis căra-vei tu apă
 Fără să vrei, ci silită fiind de cumplita nevoe;
 Cînd oarecine, văzînd plînsorile tale, va zice:
 Iată femeia lui Ector, războinicul cel mai de frunte
 Între voiniciî Troeni în cruntul războiŭ dela Troia.
 Asta va zice și 'n inimă-țî nouă dureri se vor naște,
 Căci va lipsi un bărbat să-țî scuture jugul robiei.
 Dar să mă soarbă mormîntul nainte s'ajungă 'n auzu-mî
 Plînsul și vaetul tău, cînd dusă vei fi în robie.*

Zise și brațele 'ntinse spre fiu-său, falnicul Ector.
 Dar copilașul pe sinul femeii cea mîndru încinsă
 Iute se 'ntoarse țîpînd, de spaimă lovit la vederea
 Tatălui cel cu veșmintul de-aramă și creasta din coada
 Lungă de cal, care 'n coif mereu filfia 'ngrozitoare.
 Rise și tatăl iubit și mama-î cînstită văzîndu-l.
 Coiful îndată luînd din creștetu-î falnicul Ector
 Pusu-l-a repede jos, de-a stat orbitor de scîlpire.
 Și sărutîndu-șî copilul și-apoi legîndu-l în brațe,
 Rugă rosti cătră Zeus și zeii ceilalți deopotrivă:

»Nemuritorilor zeî, voi faceți-mî fiul s'ajungă
 Cel mai slăvit la Troeni, întocmai ca mine, tot astfel
 Vrednic în arme să fie și 'n Troia domnească puternic!
 Cînd se va 'ntoarce din luptă, mirat oare-cine să zică:
 »E mai viteaz decît tatăl!« S'aducă și prăzi sîngerate
 Dela dușmanul ucis, să se bucure sufletul mamei!»

Zise și 'n brațele scumpei femeî increzu copilașul;
 Dînsa la sinu-î cel plin de mireazmă-l primi și-l cuprinse
 Dulce cu lacrimi rîzînd. Iar Ector, privind-o cu milă
 Și netezînd-o frumos, îi zise cuvintele aceste:
 »Inima nu-ți amări fără cumpăt, săracă femeie:
 Nimenea, dacă nu-î scris, viața nu-mî poate răpune,
 Căci de poruncile soarteî nu poate să scape nici-unul,
 Fie voinic ori mișel, odată ce 'n lume se naște.
 Hai dar întoarnă-te acasă și cată-ți de trebile tale;
 Vezî de război și de furcă și 'ndeamnă pe slugî ca să fie
 Sîrguitoare la trebî, și las' că de arme și luptă
 Grijă purta-vor bărbații din Troia și eî doar în frunte.«

Zise, și coiful cu creasta păroasă luîndu-și viteazul
 S'a 'ndepărtat; iar femeoa pornînd să se ducă la curte,
 Fața mereu întorcea înapoi năpădită de lacrimi.
 Dînsa degrab' a sosit la curtea frumoas' a lui Ector
 Cel ce doboară bărbați, și-acolo găsit-a pe multe
 Slujnice, care vîzînd-o cu toate începură să plîngă;
 Ele cu zile jăleau pe Ector acasă la dînsul:
 N'aveau nădejde de-acum, că el se va întoarce din luptă
 Zmuls din puterea și mina dușmanilor săi din Ahaia.

Nu zăbovi îndelung nici Paris în casele-î 'nalte;
 Dupăce puse armătura lucioasă de-aramă 'nflorită,
 Fuga porni în cetate 'ncrezut în picioarele-î repezi.
 Cum odihnîndu-se 'n grajd, cînd orzul îi este nutrețul,
 Rupe căpăstrul un cal și 'n tropot s'așterne cîmpiei,
 Căci e deprins să se scalde la rîu în frumoasele valurî:
 Fuge cu fală, și capul și-l poartă pe sus, și pe umăr
 Flutură coama-i în vînt; el mîndru de-a lui frumusețe
 Sprinten se saltă și merge în pajiștea lui cunoscută;
 Tocmai și Paris, feciorul lui Priam, porni din Pergamos
 Strălucitor ca un soare 'n gătelî, coborîndu-se vesel
 Din cetățue purtat de picioarele-î repezi. Și 'ndată
 Dete de fratele-î Ector, în clipa cînd sta să se 'ntoarcă
 Tocmai din locul, pe unde stătu cu nevasta-î de vorbă.

Paris cu chipul de zeu îi apucă nainte și-î zice:
 »Prea te oprește zăbava-mî cu toată grăbirea-ți, o frate;
 Nu m'am silit ca să vin la vreme precum porunciseși.«

Dar îl întîmpină blind viteazul, din coif mișcătorul:
 »Nimenea, drept judecînd isprăvile armelor tale,
 Nu te-ar putea 'nvinui, o iubită, că doară ești vrednic.
 Dar te lenești inadins și nu vreî, de sîngeră 'n mine
 Inima, tot auzînd ce rău te defaimă Troeniî;
 Și cu dreptate, căci multă li-î truda ce aî pentru tine.

Totuș să mergem, căci bune-ar fi toate de-ar fi să ne-ajute
Zeus pe noi, ca în cinstea cereștilor zei fără moarte
Slobod păhar să 'nchinăm voioși în palatele noastre,
Cind alunga-vom pe mîndrii Abei din hotarele țării.*

SCRISORI DIN BUCUREȘTI.

VI.

Dislocări literare.

23 Decembre 1906.

Un om, despre care va fi vorba și în această scrisoare, a spus nu de mult o vorbă nimerită: Trăim o primăvară literară. Soare, iarbă verde, ghiocel; adieri calde; iată fericirea, iată piepturi crescînd de florii ce ea trezește.

Și totuși...

Dar, să nu cîrtim. Aū doar și primăverile zile, în care trebuie să te închizi în casă. Să nu cîrtim, deoarece ele nici nu sînt multe în primăvara noastră literară. Să nu cîrtim, căci este drept, că ne aflăm într'o epocă de lucrare pozitivă.

*

Sînt vesel și eu, căci îmi găsesc acum cuvîntul, ce căutam: Pozitiv. Folositor, ridicîndu-se peste măsura obișnuită a faptei omenești, interesînd neamul său cel puțin o breaslă oarecare a lui, iată ce numesc pozitiv, iată ce este vrednic de laudă ca un adaos la bogăția materială ori intelectuală a neamului. Mărimile acestea pozitive trebuie să fie cunoscute, urmărite cu atenție, imitate. Iar cînd orbii, care sînt mai mulți, decît s'ar putea crede, și pătimașii, care sînt mai puțini, dar mai primejdioși, clipocesc prostace din ochii lor fără funduri spirituale sau cîrtesc din goli-ciunea lor, aceste naturi pozitive trebuie să găsească apărători. Pozitiv devine astfel egal cu național.

Eū mă voi ocupa aici și de-aici înainte numai cu naturi de acest fel.

*

Sămănătorul era o revistă, în care oricine avea de spus ceva pozitiv, putea să spună: Era o casă primitoare, bucuroasă de oaspeți. Dela o vreme însă n'a mai fost loc de-ajuns pentru locuitorii mai tineri, cari vor fi simțit, ce simte poate — cum cred unii filozofi — planta mică, cînd de-asupra ei crește mereu umbra copacului

lingă care soartea a așezat-o: Nemulțămire. Urmă o surdă revoltă, despre care n'au vorbit decît cei ce nici n'au luat parte la ea, nici n'au avut prilej s'o urmărească în de-ajuns de lungă sa durată. Și domnul N. Iorga părăsi revista.

Sămănătorul merge înainte. Nici un povestitor, nici un poet nu l-a părăsit. Ba dl Sadoveanu, care nu scrisese de mult, scrie iarăși, par' că ar voi să puie la loc, dintr'o parte, ce revista a pierdut, necontestat, din altă parte.

Sămănătorul ar putea să fie azi ce-aū fost aiurea acele reviste, în care critica era redusă la notițe scurte, iar producția literară pozitivă, era toată revista. Natura scriitorilor rămași în redacția lui îi indică această cale. Dar o împrejurare se opune: Sămănătorul s'a fixat în mintea cefitorilor — ea o revistă care ține seamă de toate lafurile culturii românești; ei n'ar primi poate să fie părăsiți de sfatul și lumina ce licăria de aici. Și atunci? Rămîne hotărît, că pentru această parte Sămănătorul ar trebui să caute colaboratori noi.

Eū cred că i-ar putea găsi.

*

Domnul N. Iorga va scoate Floarea darurilor: Sintem în cîștig. În loc de o revistă, vom avea două. Nu-î primăvară?

Dl Iorga este o fire de avalanșe, nu numai pentru că sfarmă și nimiceste, — uneori și ce merită a fi cruțat — ci mai ales pentru că mereu crește. El are în sine o putere de emoție neobișnuită; este și dulce și crud, și bun și aprig, și duios și furtunos, după cum sînt și vremile »sub care sintem« — cum zicea cronicarul. Aș putea spune că este un om prea complet. Dacă aș avea toate calitățile lui, aș primi bucuros să fac și greșelile ce le face uneori de sigur din același priso al vieții sale emotive.

Dar acum, nu-î vorba numai de-o greșală — se va vedea care — ci — vorba Franțujilor — vorba este și de o greșală în bine. După o

părăsire, o răsărire nouă: Floarea darurilor va fi o revistă de mare folos.

Nu-i vorbă, din avalanșe sare un pumn de pietri și în capul foștilor colaboratori, pe care îi chiamă M. Sadoveanu, Șt. O. Iosif, Sandu-Aldea, Anghel, Scurtu. Iată acest pumn, pe care, în numele pozitivismului cultural, l-aș măcina, ca să nu mai fie, să nu mai apară așa de dureros:

»Dacă am putut avea o parte în această fericită prefacere, nu-mi pare rău de cei cîțiva ani în cari, conducînd »Sămănătorul«, am fost în mijlocul scriitorilor tineri și am putut avea o înfrîurire asupra lor. Aceasta ar ajunge să mă mîngâie de orice dușmănie și nerecunoștință, de toate jignirile dușmanilor hotărîți și chiar ale cutăruia ce s'a înfățișat într'o anume clipă trecătoare ca prieten pentru a mă lăsa pe urmă, batjocorindu-mă pentru împăcarea conștiinței sale. Nu mi-ar părea rău de toate legăturile ce a trebuit să rup, de toate servitațiile pe care am trebuit să le iaș asupra-mi, de toată jertfa pe care, cu dragă inimă, am răspîdit-o, de toată iubirea care a stîrnit în unele suflete, ca răspuns, ură.

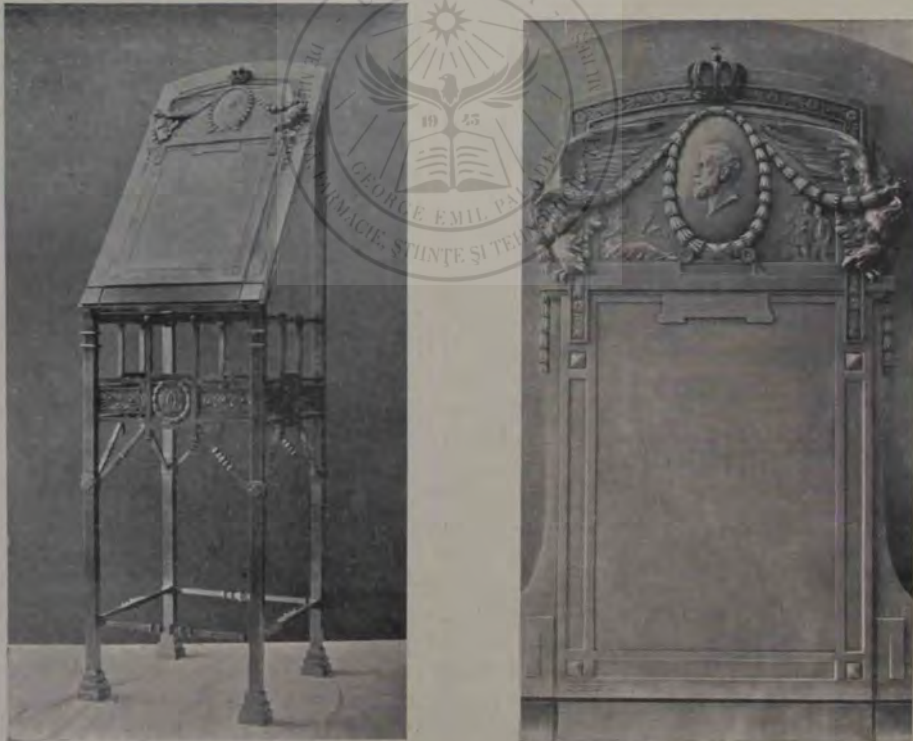
Avem acum poeți și povestitori, de cari am vorbit prea adeseori pentru ca să fie nevoie a le mai arăta odată

simpatia ce am pentru scrișul lor. Cei mai mulți dintre ei și-au format acum o personalitate pe care o vor desluși tot mai mult în operele ce vor scrie. Legați laolaltă prin legături de prietenie între tineri de aceeaș vîrstă, ei se bucura de toată încrederea publicului cîstit și adevărat românesc, care știe să-i despartă bine de toți îngînătorii de stiluri străine, de toți simbolisții și manierisții, de toți neputincioșii plini de preteofii, precum și de ziarisții literari cari laudă și coboară după relațiile lor personale și după sentimentele acelor care-i plătesc. Vor merge de sine, biruind și căutînd să întărească prin muncă nouă această biruință. Din ce în ce mai mult, ei vor ajunge să se bucure de răsplata cuvenită muncii lor și vor putea duce viața ce se potrivește cu firea lor aleasă.

Pînă aici, fără cusur.

Moneta se întoarce însă pe-a doua parte.

»Eü n'am ce să mă amestec. Am fost călăuzul luptei și nu înțeleg a fi exploatatorul biruinței. N'am timp de-ajuns pentru a fi prietenul alinător de fiecare clipă, »îngerul păzitor« al fiecărui tînăr scriitor în parte; iubirea mea, foarte reală, nu se poate cheltui în mici atenții și în mici servicii. Și n'am avere personală și nici nu reprezint o alcătuire politică sau socială bogată pentru a fi Marele-Vistier al tinerei literaturi românești, pre-

Darul Austrieilor Regelui Carol, din prilejul iubileului.

cum nu sînt nici politicianul puternic, care poate, într'un anume moment, să împartă sinecure, pe care, dacă le merită cineva, le merită fără îndoială, scriitorii.

«Mi se pare însă că pot fi folositor în alte privințe».

Textul vorbește dela sine. El lovește, dar lovește fără precizieune. Cui îi sună? Gîcească cine poate! Toți au gîcit?

Și dacă scriitorii »merită fără îndoială« sinecure, de ce nu le-ar da chiar și dl N. Iorga? Cel puțin teoretic?...

Sămănătoriiții au tăcut și bine au făcut. Floarea darurilor însași va fi doar cu ei, adecă cu — »scrisul lor.« Este destul, căci este tot ce pot cere oricui.

Floarea darurilor va avea și note nouă. Cea mai interesantă este aceasta: Scriitorii vechi români vor fi reproduși, cînd scrisul lor va putea servi și astăzi drept pildă. Se va deschide astfel pentru cititorii cei mulți și neorientați și neștiutori un nou izvor de iubire de neam.

Aceleiași intenții îi vor sluji și traducerea din operele călătorilor care ne-au cunoscut în trecutul nostru, — precum o alegere estetică din literatura poporului, pe care unele colecții »științifice« l-au înfățișat »cu toate gunoaietele«, ce le are și el, ca și noi.

A doua notă va desminți basmul, că de prea mult fărânișm și naționalism, s'au dat uitării literaturile moderne. În ele se vor căuta însă tocmai acele opere care să arete cum »și-au deslușit« neamurile străine »originalitatea și conștiința lor prin literatură.«

Acesta-i rostul revistei.

Sămănătorul nu-l putea și nici astăzi nu l-ar putea implini, este sigur. Eu cred însă că aceasta nu s'ar putea, numai fiindcă dl Iorga — lipsește acum, și nu s'a putut, fiindcă n'a voit-o mai înainte.

Ardelenii, pentru care intențiile Floarei darurilor au un preț înzecit, decît cel ce li se dă de obicei în regat, vor sprijini de bună samă revista, care le va aduce multe ciasuri de mîngiere.

*

A doua dislocare literară privește Convorbirile literare.

Cititorii Luceafărului o cunosc mai de mult dintr'o scrisoare a mea: Dl Ioan Bogdan părăsește direcția, pe care o ia dl Simion Mehedinți, profesor universitar, iar dl Mihail Dragomirescu, moștenitorul presumpțiv al Convorbirilor literare, — va scoate o revistă nouă căreia ne spune că-i va zice Convorbiri.

Și aici două reviste în loc de una!

Și aici câștig?

Vom vedea.

Decamdată putem vorbi numai de personalitățile celor doi directori noi, care au fost prietini și tovarăși de muncă și care se despart acum.

Dl S. Mehedinți este autorul lozincei cu »Primăvara literară.« O va mai înflori și d-sa cu floricele de felul celor răsădite cîndva în Convorbiri literare? Se va înfățișa și ca povestitorul S. O. V. sau numai ca S. Mehedinți?

S. Mehedinți scrie de pe la 1892. Teza sa de licență (1892) s'a ocupat cu ideile lui I. I. Rousseau asupra educației. Un filozof dar? Licența fu dată pe cînd filozofii dela universitatea din București trebuiau să se ocupe și cu limbile antice și cu istoria, pe cînd toate spiritele erau decît regulamentar împinse spre enciclopedism, iar cele serioase dintre ele reușiau de sigur să și treacă dela o știință la alta cu tot aparatul metodic, adeseori foarte folositor chiar și unde nu te-ai fi așteptat. Dl S. Mehedinți a cunoscut acest farmec al lucrărilor științifice și a făcut chiar o mărturisire relativă la folosul ce l-a avut ca

O laie de țigani.

geograf dela filozofia cu care se ocupase odată. Deschizându-și cursul universitar de geografie (3 Nov. 1900), D-sa a zis că »disciplina filozofică«, pe care a câștigat-o în această universitate, i-a fost întâiul fir conducător, în haosul de amănunte al literaturii geografice, înlesnindu-l să găsească chiar dela început destulă claritate în perspectivele așa de variate ale unei științe aproape necunoscute. Nemuritoarea filozofie nu dispare decî nici din viitorul cel mai apropiat al Convorbirilor literare.

Geograful este omul realităților proxime, omul științei pozitive, omul care se ocupă poate mai mult cu omul întreg. Pentru geograf nu-i important numai ce gîndește, ce simte și ce vrea acest »om întreg«, ci și ce face el și de ce face. De aceea a fi geograf modern și a rămînea numai geograf nu-i parcă normal. Dela geografie pînă la politică d. e. nu este vre-o cale lungă, cum crede lumea mare, ci căile lor se împleticesc chiar. Convorbirile literare vor simți și această legătură. Ele s'au hotărît să fie mai actuale, să se apropie sistematic de chestiunile vieții publice românești, să dea astfel și politiceii atenția ce o merită și-o poate cere dela orice mare revistă. Altfel, literaricește ele vor păstra vechia lor direcție și atitudinea »nobilă« ce-au avut-o totdeauna.

Cuvîntul »nobilă« este al dlui S. Mehedinți. Îl divulg, ca să-l oblig? Nu, căci nu-i de nevoie. A picat din condei și n'am motive să-l șterg.

Și-acum iată-ne la Convorbiri, la Convorbirile dlui M. Dragomirescu, care în aceste momente sînt date la tipar, dar pe care nu le-am văzut încă.

Păstrarea unei părți din titlul acelei reviste, care-și zice de 40 de ani Convorbiri literare, însă aduce aminte de-o situație celebră, dintr'o novelă de C. Negruzzi: Dacă nu mă vreți voi, vă vreau eu!

Dl M. Dragomirescu decî cu orice chip vrea să... »convorbiască.«

Nimeni nu va protesta: Un profesor universitar de literatură română are oriunde și oricînd tot dreptul să-și spue cîntu-î cuvînt relativ la dezvoltarea literaturii ce explică. Iar dl M. Dragomirescu și-l va spune de sigur foarte cîntit, adică foarte sincer. Dînsul crede de bună samă: Acum pot da tot ce pot da; iar noi l-așteptăm întreg, pentru a-l putea judeca, aprecia, lăuda, critica, — da, și una și alta — deoarece, oricît l-ar fi influențat mediul său literar de pînă astăzi, totuși dînsul a dat destule probe — independente — că lecturile ce oferă nu se pot citi decît cu sentimente foarte variate.

Să așteptăm decî!

Sfirșesc cu un necrolog, dislocare fatală: Viața literară a murit. O făceau d-nii Il. Chendi și Ioan Gorun, deoarece Coșbuc, al doilea director, n'a avut răbdarea să lucreze la revistă pînă la sfîrșit. Și muri.

Nu cercetez cauzele morții, care nu sînt de natură literară.

Exprim însă o părere, care este a multora: Și dl I. Gorun, care s'a distins acum prin traducerea lui Faust — despre care se va vorbi încă și aici, — și dl Il. Chendi sînt scriitori pozitivi. Oricît ar fi placul altor literați, nu pot exclude din seria acestora pe dl Chendi, oricît de mult mi-ar părea și mie rău că în timpul din urmă dl Chendi și-a îmbibat scrisul cu acea ironie, ce-amenință să devie o bucurie intimă. H. Chendi trebuie să-și aducă aminte de senin, de — primăvară literară, de pașnicul ris și suris al omului, care face binele fără a ținea seamă de jigniri. A fost jignit? Nu știu, nici nu vreau să știu: Aceasta nu-i o chestie literară. A făcut în tot cazul acelaș lucru, care nu trebuie să aibă o continuare, ales, că ce-a fost bun în »Viața literară« ar fi putut găsi loc și în revistele, care privesc lucrurile cu mai mult simț pentru eternități. Acesta-i un apel sincer al unui prieten vechiu.

G. Bogdan-Duică.

Dări de seamă.

Literatură pentru tinerime (I) Până mai deunăzi n'aveam nici o literatură pentru tinerime. Acum avem o carte cu adevărat clasică, care poate sta alături de ce are literatura germană sau cea franceză mai bun în genul acesta. E vorba de cartea dlui I. Goran, «Robinson în Țara Românească». Un tânăr, student universitar, e adus de un traiu destrăbăiat cu câțiva prieteni buni într'un astfel de hal sufletesc, încât se hotărăște să pună capăt vieții sale. El pleacă, cu arma pregătită, de-acasă, ratăcește mai multe zile prin păduri și înfiltește, în sfârșit, câțiva țărani, tăietori de lemne, îi roagă să-l primească și pe el la lucru, se duce, pe urmă, cu ei în sat, unde îmbracă haine țărănești și începe o viață nouă. Treptat se trezesc în el toate pornirile bune sub îndrumarea mediului nou și sănătos de care se vede înconjurat. El devine regeneratorul satului întreg. Ajutat de inteligența sa superioară, prin pilda sa de muncă, el întemeiază din nou bunăstarea satului, iar munca spornică și rodnică aduce cu sine cinstea și credința. Prin stăruințele sale neobosite, el dă apoi de gol pe doi făcatori de rele și ucigași, cari știau să țină tot satul în frică, și scapă dela oca pe un biet osîndit nevinovat, napastuit de aceia. O frumoasă poveste de dragoste, nespuse de gingașe și de curată, se țese prin toată cartea. După ce a mai adus dela oraș — unde de mult i s'a pierdut urma — și pe sorioara lui în mijlocul acestei vieți patriarcale, el ia de soție pe fata celui scăpat dela osînda nedreaptă și povestirea se încheie cu o idilă de o frumusețe înduioșătoare.

Acesta e pe scurt cuprinsul cărții dlui I. Goran, căruia parinții, pedagogii noștri și în sfârșit, toți aceia cari se preocupă de educația generațiilor tinere, nu-i vor putea mulțumi de-ajuns că și-a pus talentul său atât de mare în serviciul unei cauze pe cit de însemnate pe atât de neglijate la noi.

Cartea aceasta unește în modul cel mai fericit tendința educativă în sensul cel mai larg etic și național cu valoarea literară și frumusețea poetică. Observația psihologică e de o fineță rară — ca, de-altminteri, prefundenți la dl Goran, aceasta fiind una dintre însușirile care îl deosebesc mai cu seamă printre scriitorii noștri. Lamba e atât de curată, curgătoare, limpede, poetică și sobră în același timp, încât poate servi de model în toate privințele. Toate aceste însușiri fac lectura cărții nespuse de interesantă și de plăcută. Observația și graduația psihologică fină captivează în unele părți cu desăvîrșire. Unele descrieri, ca aceea a Bucureștilor, la sfârșitul cărții, sînt clasice prin finețea observației.

Tendința educativă socială și națională, deși așa de vădită, nu trece nicăiri marginile dincolo de care ar putea să strice impresia artistică curată a cărții. Este sub toate raporturile o carte clasică, singura carte clasică pentru tinerimea noastră mai înaintată în vîrstă, pentru întărirea careia în idealele ce trebuie să aibă, am dori să nu rămîină necitită de nici un tânăr român.

I. B.

Vasile Părvan: «Cîteva cuvinte cu privire la organizația provinciei Dacia Traiană cu prilejul unei cărți noi asupra acestei cestiuni». București 1906. Anul trecut apăruse la Constanța cartea d-lui Virgil P. Adrănescu: «Organizația comunelor și provinciile Dacia Traiană, studii istorice-epigrafice», despre care dl Părvan dovedește acum, că e o lucrare cu pretenții științifice, dar de fapt lipsită de orice valoare, pentru că autorul ei e fără pregătirea necesară și n'are absolut nici o orientare cu privire la metoda de întrebunțat în lucrări istorice, mai ales în studiile atît de anevoioase asupra anticîhităților daco-romane. Dar lucrarea d-lui Părvan nu se mărginește numai la critica studiului amintit, ci ne dă și o parte pozitivă, de o adevărată valoare istorică și științifică. Expune anume, în toate amănunțele sale, planul unui studiu, ce ar fi de făcut asupra epocii celei mai vechi a istoriei noastre naționale, arătînd punct de punct fundamentele, pe care ar trebui să se sprijinească și necesitatea vastelor pregătiri, din care ar trebui să pornească un asemenea studiu azi, cînd trebuie să se înțeleagă și la noi, că «Anticîhitățile nu s-un sport, ci-s o știință».

Tot dl Părvan a reproduș, acum de curînd, în broșura și studiul, publicat în «Convorbiri Literare» despre castelul roman Salsovia, care era așezat la gurile Dunării ca post de pază și a cărui dăinuire se indica din prima jumătate a veacului al II-lea pînă la sfârșitul veacului al IV-lea.

Amîndună aceste studii se disting prin precizia, care face cinste autorului, printr'o bogată și foarte multilaterală informație, cum și prin silița de a da abundente note bibliografice asupra tuturor chestiunilor discutate, sau atîrse numai, în ele.

N. Iorga: «Serisori și inscripții ardelen și maramureșene». II. Inscriptii și însemnări. (Formid vol. XIII. din «Studii și documente cu privire la istoria Românilor».) București 1906. pag. 335. Acest volum cuprinde un material istoric foarte vast, adunat cu prețul multor jertfe și alergări, din toate bisericile românești, cite a putut cerceta dl Iorga în călătoria sa din toamna anului trecut, prin Ardeal și Maramurăș. Mai ales pentru istoria bisericăscă a celor doi secolii din urmă, colecția de față va fi de o valoare deosebit de mare, căci prin mulțimea lucrurilor noi, ce ne dă, ni se lămurește din ce în ce, tot mai deplin, iocana traiului greu și zbuciumat al preoților și sâtenilor noștri. Printre multele manuscrise și tipărituri, cite au trecut pe sub ochii d-lui Iorga, la expoziția sibiană din 1905 și cu alte prilejuri, găsim de asemenea unele, cari pînă acum au fost date cu totul uitării, ca d. p. «Desvoaltele și tălenitele evanghelii a duminecilor... prin Dimitrie Eustathiovičii, directorul școlilor neunite naționalești în limba românească puse și întocmite cu blagoslovenia preaf. d-lui Gherasim Adamovici», 1790; apoi un «Călindariu rom. pe anul 1794 care e an prost» (adecă: neviseț!) tipărit în Viena (pag. 17) cum și reproduceri din «Biblioteca românească a lui Carcalechi de pe 1829 și 1830, cu interesanta

scrisoare a lui Emanuil Gojdu: »Cuvîntare de rugăciune a nației românești către strălucitul boier al Țării Rom. și Moldovei» (pag. 19.) ș. a. Inscricțiunile culese de pe pereții afumați ai bisericilor și de pe scoarțele zdrențuite ale cărților din sîntele altare, sînt aranjate după ordinea alfabetică a 154 de sate românești, înșirînd nu mai puțin decît 759 inscripții și însemnări. În partea aceasta se întîmpină nu numai date istorice, cum s'ar crede, ci chiar elemente de folclor, ca cel de sub Nr. 45, scris pe o Cazanie din 1792, în biserica din Amlaș:

Orație Crăciunului.

Deci tu, spată dinpenată (grasă)
Și tu, șuncă dafumată
Ieși afară
Din cămara
Să nu mînci în tasta sară
Cel cîroat mînat
Ce o bine piparat.
Da pogoră de pe piogă
Da să nu se prea așa frigă
Că e mîi bun mai mustos.
Cuma-i rumen, fript frumos etc. (p. 40-41).

Sau altul în cap. I. pag. 7:

»Cine naire kar și kar so» merge ku folos,
Strenge biyo picșorele și umlyo pre soz» etc.

Ori cel de sub Nr. 110, scris pe un **Penticostariu** în biserica Bistriței:

»În anul 1780 s'au milostivitu Exceleția Sa d. Vlădica Maer Gligore și a datu potir nou, discos, pocrovetă la sfta bis. a Bistriței, să fie pomenită și în veci să fie la biserică. Și prin multă osărdie și rugare noastră a preoților s'au dat și multă ustenință părinților Alexandre Fiscuti, s'au adus din Blaju

»De acuma până în veci
Alta Domnului să fie
Să oșinu din sărăcioti»

La fiecare sat se găsește noime interesante despre împrejurările vremii și despre omenii (Vezi d. p. pag. 84-85) despre »parohul Demșusului» (Dănsu)! De asemenea aflăm multe știri despre Revoluția din 1848, ca la pag. 87, 163, 177, 178 etc.

Deosebit de prețioase sînt scrisorile, anexate la acest volum și culese din corespondența vlădicăi Dionisie Novacovic, cari ne înfățișează, în colorii foarte mihiuitoare, starea preoției ardelen de după mijlocul veacului al XVIII-lea din acele vremuri bîntuite de încolțirea duhului de vrajbă spurcată între frații de același sînge, cînd între preoți și țărani satelor românești se desfășurau zi de zi certe urite, încăierări și nesfîrșite pricinii. Mai ales sînt dese plîngerile împotriva protopopilor, cari »ridică bita și dă în ei (în preoți!) leagă-i cu lanț și-i spîzură de grindă, dajde de 2 sau de 3 ori scoate de pe preoți într-un an, și de pe sate... face gloabe și bani strînge săbore an dese, pune lege, să tocmește cu vinovatul și strică legea săborului»... (pag. 237-8) și fac multe alte nedreptăți de soiul acestora, fiind »tirani în loc de stăpîni!»

La sfîrșit se dă »tabla numelor» un »indice de lucruri», alt »indice onomastic» și un »glosar» nu numai pentru vol. de față (XIII) ci și pentru cel precedent (XII), care apăruse în primăvara acestui an (1906) cuprinzînd de

asemenea materiale prețioase pentru istoria Românilor Ardeleni.

Atît aceste două, cit și vol. IV. din »Studii și Documente» vor fi de aci înainte cărți indispensabile pentru oricine s'ar simți vrîdată — și ar trebui să se simtă cit mai mulți! — ispitit de dorința de a se informa temeinic și fidel asupra vieții strămoșilor.

Dela „Congresul didactic” (București 1906) e o broșură (de 84 pag.), care formează Nr. 2 din »Publicațiunile Revistei Generale a Învățămîntului» și cuprinde patru discursuri remarcabile, poate cele mai bune dintre cite se vor fi rostii la Congresul didactic, ținut în Sept. trecut la București. În cel dintîi dl profesor D. A. Teodoru, fost inspector general al învățămîntului secundar, arată progresele realizate de școala secundară din România în cei dintîi patruzeci de ani de domnie ai Regelui Carol, progrese cari se manifestă mai ales prin faptul, că șirele profesorimii secundare au început, de cităva vreme, a spori prin oameni înzestrați cu simțul datoriei, cu știință îndeajuns și cu cele mai bune pregătiri, avînd totodată și conștiința deplină a înaltei lor misiuni sociale și naționale. Pe zi ce merge, devine tot mai sigură învingerea acestor elemente cinstite și harnice asupra profesorului secundar de odinioară, pe care împrejurările îl iertați, îl sîlăuiau chiar, să fie advocat, prefect, primar, samsar electoral, și orice mai mult decît profesor.

În al doilea discurs dl G. Bogdan-Duică se ocupă cu »Problemele de organizare în învățămîntul secundar», aproba trifurcația școlii secundare, în liceul clasic, modern și real, nadăduind însă o reală îmbunătățire în învățămîntul secundar, mai ales dela felul, cum se va interpreta rostul social al profesorilor secundari, dela cari Dasa așteapta, cu foarte multă dreptate, să fie totdeauna și pretutîndeni, mijlocitori în chestii științifice, adică mijlocitori între știință și viața activă. Iar statul să ușureze, prin dispoziții și regulamente, munca acestora dintre ei, cari se îndeletnicesc cu cercetări științifice și sa nu acorde, ca pînă acum, ocrotire numai acestora, pe cari politicianii îi pot folosi de unelte în luptele lor electorale. Cit de însemnat e rolul profesorilor, o dovedește autorul, citînd următoarele cuvinte ale unui pedagog reformist, Clemens Nohl: »Nici o breaslă de pe pămînt, afară de breasla regilor, nu se poate asemăna cu profesorul în privința însemnătății misiunii sale și a efectului activității sale experte și conștientioase»...

Tinărul profesor din Craiova, dl N. Bănescu zbicuște un mare defect al școlii de dincolo, lipsa totală a disciplinei, pleznind cu toată asprimea, după cum se cuvine, mai ales pe acei ruginiți directori de școale, obosiți și nepăsători și — veșnic mulțumiți de ce este — oricum ar fi.

Și în sfîrșit profesorul Gh. Beiu Paladi arată, că și »Educația în școlile secundare» lasă încă mult de dorit, atît educația intelectuală și morală, cit și mai ales cea națională.

Ana Conta-Kernbach: Elemente de Metodică (Iasi 1905) e o lucrare, cu multe pretenții de originalitate, bazată nu numai pe controlul conștincios al cercetărilor al-

toră, ei și pe «numeroase observații proprii», cum ne asigură autoarea, care în această lucrare ne înfățișează cursul său de metodică, ținut la școala normală de instituțioare din Iași, în anii 1895—1904. Metodica fiecărei obiect de învățămînt e expusă aci, cu mai multă sau mai puțină pătrundere. Contrar altor manuale de metodică, aici e lăsat chiar la urmă studiul religiei, — care după principiile didactice sănătoase va să fie totuși cel mai important — și d-na autoare se achiță de el cu cea mai posibilă urgență, ca din fuga condeiului, pe 3 pagini (biata religie!). Pe lângă toată această grabă și scurtime, nu lipsește nici aci unele observații proprii, cum e de pildă următoarea: «În clasa a II-a programul nostru prevede narațiuni din vechiul testament, adică din cosmogonia și istoria poporului evreu. Se putea alege pentru copiii noștri ceva mai bun decît barbariile unui popor, ce nu are nimic comun cu noi.» Această observație, deși ar părea unora cam îndrăzneată, merită totuși cea mai serioasă luare aminte! Încolo «observațiile proprii» nu sînt totdeauna fără gres. — Dar, ceea ce ridică mult valoarea acestei cărți, este forma îngrijită, stilul viu, clar și precis, care prea atareori se întilnește în manualele noastre de școală, nămolite cele mai multe în difuziunea propozițiilor desnodate și interminabile.

D. Friedrich Teutsch: „Die kirchlichen Verhältnisse Siebenbürgens“, Halle 1906. p. 63. Nou atesul episcop al Sașilor din Ardeal e totodată și un savant de samă, frunțos mai ales pe terenul istoriografic, unde ni se înfățișează ca demn urmaș al laboriosului său părinte, considerat, acesta din urmă, din partea multora ca un Herodot al istoriografiei săsești-ardelene. În lucrarea sa

„Asupra relațiilor bisericești ale Ardealului» ne dă, în legătură cu scurte, dar luminoase tratate istorice, mai ales lămurirea deplina a stării actuale, administrative și culturale, în care se află multele biserici și confesiuni din această țară pestriță, pe care D. Teutsch o caracterizează cu următoarele două versuri din cîntecul popular german:

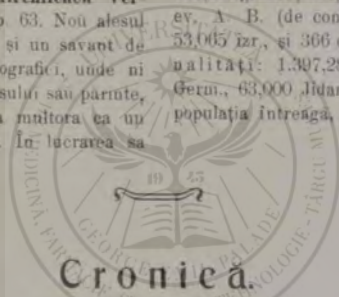
Siebenbürgen Land der Duldung
Jedes Glaubens sicherer Hort. —

Durere însă, că adevărul cuprins aci, îl desfide, într-o măsură atît de mare, în mod absolut chiar, tocmai istoria de prigoniri și suferințe (=povestea strivită de vreme) a bisericii românești.

Cu privire la trecutul fiecărei biserici găsim aci și bogate informații bibliografice. Ne nîră însă faptul, că tocmai notele bibliografice adăuse la istoria ambelor biserici române (gr. or. și gr. cat.) prezintă lacune de neiertat, marginindu-se aproape numai la scrierile istorice de prin ani șazecei—șaptezeci. Lipsind din această bibliografie lucrările mai recente, cari dau istoriei noastre bisericești o înfățișare cu totul nouă, firește, că informația istorică nu putea să fie suficientă, nici sigură!

Din datele statistice reținem următoarele: Pe baza conscripției din 1900 se arată, că locuitorii Ardealului se împart după confesiuni astfel: 748,928 gr. or., 691,896 gr. cat., 364,704 ev.-ref., 331,199 rom.-cat., 222,346 ev. A. B. (de confesiunea augsburgică) 64,449 unitari, 53,065 izr., și 366 de alte confesiuni; iar după naționalități: 1.397,282 Români, 815,000 Unguri, 233,000 Germani, 63,000 Jidani, 20,000 Țigani, 5000 Armeni — din populația întreagă, care face cam 2 milioane și jumătate.

Dr. I. Lupaș.

Cu începerea acestui număr aparitia revistei noastre va urma regulat. Trecînd peste toate greutatețile anului trecut și reușind să grupăm în jurul revistei noastre cele mai deseamă forțe literare dela noi și din regat, începem noul an cu toată încrederea în puterile noastre și în sprijinul publicului, pe care l-am avut și pînă acum.

Revista „Luceafărul“, pe lângă munca pozitivă, va lua asuprași sarcina grea și ingrătă, să ajute publicului a face cît mai curînd selecțiunea între roada bună și cea rea a pressei noastre, care în aceste vremuri de întrecere și de pripală se înfățișează cu foarte multe buruieni.

Cititorii vor avea prilej să se convingă singuri.

Am observat că zăarele noastre, calendarele și unele reviste reproduc bucățile publicate în „Luceafărul“ și în volumele editate de noi, — fără să

indice măcar de unde le-au luat — deși pe „Luceafărul“ e scris: „orice reproducere oprită“, iar pe volume: „toate drepturile rezervate.“

Facem atenții pe toți cari obișnuiesc să trăiască din munca allora, că în viitor vom urmări toate reproducerea neautorizate.

Vatra școlară, revistă pedagogică, redactată de Dr. Petru Șuan. — Asupra necesității unei reviste pentru învățătorii noștri nu începe nici o discuție. Învățătorul trebuie să fie necontentin preocupat de neamăratele probleme ale chemării sale; altfel devine un rutinar și munca lui o tortură și pentru dînsul și pentru nenorocirii de școlari. Dar, la noi, munca învățătorului e cu mult mai grea decît aiurea, e o luptă pe viață și moarte. Și mai grele, decît lupta fațășă, vor fi luptele sufletesti ale celor mai buni dintre acești încercași ostași, luptele tăcute și chinuitoare cu ispitele negre și cu indoielile amare. Cum să nu întîmpinăm deci cu toată dragostea o foaie care vine, în timpuri așa de critice, să îmbărbăteze, să povă-

fiuască și să însuflească pe cei mai amenințați luptători ai neamului.

»Vatra școlară« răsare din moștenirea sufletească atit de frumoasă, ce ne-a lăsat-o acel modest bărbat de muncă și de cinste care a fost D. P. Barcianu. Ea reia bunele tradiții ale »Foi pedagogice«, care izbutise să facă din problemele școlii noastre obiectul unor preocupări statornice și intensive, să pornescă o adevărată mișcare pedagogică întemeiată pe principii bine determinate.

Di P. Șpan, atîția ani de zile tovarășul de muncă al regretatului Barcianu și apoi biograful lui, este un pedagog apreciat și bine cunoscut învățătorilor noștri, dintre cari foarte mulți s'au format în școala dînsului, și numele d-sale sperăm că va asigura foi o răspîndire cit mai mare. Iată ce se fagăduiește în cuvîntul de program: »In cadrele acestei foi de specialitate vom cuprinde tot ce poate interesa pe învățător din vastul domeniu al pedagogiei. În articolii primi*) vom publica studii pedagogice, luate pe baza celor mai noua și celor mai bune cercetări științifice. Acelor tractate teoretice le vor urma, în lecții de model, ilustrațiile practice. Vom introduce o rubrică permanentă, în care se vor discuta năcazurile, lipsurile, durerile și dorințele învățătorilor. Nu vom lipsi în dări de seamă a le atrage atenția asupra cărților bune, întru cît acelea tratează direct subiecte*) pedagogice, ori pot fi aduse în legătură cu trebuințele școlii. De asemenea vom discuta chestii de organizare și administrare școlară. Cu un cuvînt foaia noastră va da intrare tuturor celor ce vin la noi cu mîmă curată și cu dorul de progres în sufletul lor.»

Nrul întîiu ne îndreptățește la cele mai bune nădejdi că mișcarea pedagogică de odinioară va reînvia. El începe printr'un frumos articol al dlui Șpan despre »Vatra părintească în educațiune«. Di N. *Vătașan dă o lecție practică din istoria naturală, prelucrată după treptele formale ale lui Herbert. Di V. Stan scrie despre »Metodica limbii maghiare în școlile noastre populare«. Se știe cîte șicane au să îndure bieții noștri învățători în privința asta din partea revizorilor școlari ai guvernului, iar di Stan promite a face cunoscută dascălilor o metodă mai practică, metoda Berlitz, spre a le ușura sarcina, ca să le rămîie »timp destul pentru limba maternă și pentru celelalte obiecte de învățămînt.« Tot di Stan arată, într'un interesant articol, că ziua Sf. Andrei, a marelui nostru Șaguna, »Parintele școlii noastre, devine tot mai mult zi de sărbătoare a tuturor școlilor noastre. Di I. Lupaș, fîtr'un limpede și actual articol, intitulat »Îmbunătățirea salarelor învățătoresți«, dă o prețioasă orientare învățătorilor adunați, în zilele trecute, la Sibiu, spre a se pronunța asupra ajutorului, »a darului danic, oferit de guvern, și-i îndrumă spre o deslegare chibzuită a acestei grele chestiuni. — Restul foi cuprinde dări de seamă despre cărți didactice, informații și-o scurtă bibliografie.

*

Un sobor al unor nedreptăți. Zilele trecute s'a ținut în Sibiu sanchetaș învățătorilor ortodocși, care a discutat ținuta învățătorimii noastre în fața proiectului de lege al

*) Corect: »articolele prime«; »subiecte«. »V. Ș. « trebuie să deprindă pe învățători și cu o limbă corectă.

Red.

ministrului de culte privitor la îmbunătățirea lefilor învățătoresți, precum și alte chestiuni în legatură cu starea actuală a dascălimii noastre. Ziarele noastre vor discuta negresit, vor lamuri primejdiiile acestui proiect de lege și vor scoate poate la iveală măsurile ce trebuie să luăm pentru apărarea școlilor noastre. Pe noi ne oprește lipsa unei cauțiuni ca să putem desfășura în revista noastră o problemă politică, dar nu ne putem opri a atrage luarea aminte asupra acestei chestiuni a tuturor oameilor chemați să conducă trebile noastre obștești. Cei ce au luat parte la sfaturile acestei anchete și au ascultat plînsurile drepte ale acestor oameni, au trebuit sa simtă multa amărăciuni. S'a putut convinge oricine ca această tagmă de muncitori, pe lingă nedreptățirea materială, careia e supusă, pe lingă saracia amar de evanghelică de care te leagă o leafă rău încasată de 300 florini, — mai suferă o multime de nedreptăți de ordin moral. Despre aceste nedreptăți s'ar putea spune multe, — dar e inutil, fiind toate destul de cunoscute. Cei chemați să îndrume și să îndrepte sînt datori să aducă îmbunătățiri grabnice, caci împrejurările nu mai iartă aici nici o zăbovire.

*

Moș-Crăciunul literar. Anul acesta a fost foarte darnic.

Ziarele dela noi s'au întrecut în a ne da, dupa modelul ziarelor ungurești, adevărate volume. Chiar și foile săptămîinale s'au avîntat la numere întreit de mari. Bogăția acestor numere de sărbători n'a fost însă determinată nici de bogăția materialului bun a redacțiilor, nici de bogăția materială a administrațiilor, ci numai de spiritul de întrecere, făcîpen să progresăm; îmbulzala la munca, cel puțin, ar fi să fie semnul cel mai vădit al progresului nostru cultural. Care și este în realitate, cu toată tardivitatea lui. În numerile de Crăciun ale ziarelor noastre sînt articole foarte bune, la înălțimea culturii românești de astăzi, dar altele sînt încă tot de pe vremea »deșteptării« noastre; iar o parte sînt de-a dreptul rele.

În față, Sămănătorul asemenea a scos un număr bogat ca cuprins — și cu nașterea lui Isus pe copertă. În articolul »După cinci ani«, face o reprivire asupra activității sale de pînă acuma; își largeste programul prin înființarea unei »părți științifice a S.«, redactată de di G. M. Murgoci, și prin adăugarea, în locul ilustrațiilor, a unei rubrici »vesele«. Din partea pur literară, reproducem:

Cîntec de leagăn.

Corinei.

Hai, odor, hai, păsărică,	Ce tresări? Nu-i nime, umă...
Dormi și-adormi fără de frică,	Liniște-i și 'ntunecime.
Să te-alinte	Doar zefirul.
Moș cumintu	Musafirul
Și să-ți cînte 'ncetinel:	Cel șagalnic și pribeag
Mugur, mugur, oungurel...	A trecut pe lingă prag.

Îngeri vin tiptil, alene
Să te mîngăie pe gene
Și îți leagă n
Dulce leagăn
Trupușor! tău de criu
Ca să dormi frumos și lin.

Și-a trimis o gîză mică
Să-ți aduc' o scrisorică
Și să-ți spună
Noaptea bună,
Că și el, sîtal de drum,
Merge să se culce-acum.

Șt. O. Iosif.

Mai sînt bucăți iscalite: O. Carp, A. Stavri, D. Anghel, G. Tutoveanu, M. Sadoveanu, I. Boteni etc. și cronica dlui I. Scurtu.

*

9 2305

„Lupta“. A apărut ziarul din Budapesta — primind în botez — alt nume și nu cel așteptat. Ca totdeauna s'a găsit și acum cutare progenitură, care ar fi fost foarte bucurossă să zădărnicească ieșirea la lumină a unei publicațiuni vrednice. Decît încercarea de zădărniciere a fost de astădată prea scâlciată, căci prin strivirea polecei nu a putut strivi o faptă. Noul ziar prin felul redactării lui, prin mulțimea colaboratorilor, prin bogăția părții informative și prin tendința de-a introduce un ton mai literar în coloanele lui ne îndreptățește să nadăduim, că e pe calea bună de-a ajunge un organ de publicitate merit să împlinească adevărată misiune de povățuire în problemele noastre politice și culturale. Salutăm cu bucurie ziarul „Lupta“.

Viața literară a încetat... din lipsă de contract cum ne spune epitaful.

Ne pare rău că cei doi frunțași ai literaturii noastre, d-nii G. Coșbuc și I. Gorun, n'au reușit să ne dea o viață literară mai viguroasă, mai durabilă.

Dar ne pare și bine că noua boală literară, lipsa de contract, a pus capăt zilelor de tovarășie a celor doi frunțași cu „Adevărul“. Prin această desfacere, nouă ni se dă un prilej, așteptat, de împăcare cu noi înșine, cari din idealism, poate cu prea multă îndrăzneală, ne-am exprimat mîhnirea față de acea tovarășie. Am fost ocăriți și înfrunțați cu asprime pentru acea cețeanță... O știu toți căi rămăse învrăjbirile literare. A cum, fără nici o bucurie de triumf, dar cu satisfacția de a fi avut dreptate, uniți de același idealism și îndemnați de bunacuvîntă, reținem mai marilor iertare, — dacă ni-o pot da.

(G. C. T.)

„Floarea Darurilor“. Zilele aceste am primit revista cu acest nume a dlui Iorga. Pe lîngă articolele de îndrumare de care am amintit în numărul ultim al revistei noastre, cuprinde traduceri din: Carducci, Villon, D'Orleans, Ronsard, Lahor, Lermontov, Goldoni etc., litoajatura veche din Kogălniceanu, Asachi, Barozzi etc. Despre însemnătatea acestei reviste se vorbește într'alt loc al revistei noastre. Traducerile ce se dau sînt reușite, îndeosebi ale doamnei Elena Farago, pe cînd ale domnului G. Orleanu par alcătuite cam în pripă. Foarte folositoare și luminoase sînt lămuririle și caracterizările date de dl. Iorga.

Bujdeanca lui Creangă. Un prieten al revistei noastre, dl prof. Dr. I. Simionescu din Iași, a binevoit a ne pune la îndemînă fotografia casei, în care a trăit Creangă. În această modestă „bujdeancă“ din mahalaua Tîcău, cu două odăiți și o tindă, petreceau adese cei doi buni prieteni: Eminescu și Creangă. — Bujdeanca e aproape de ruină — ne-o spune și „Viața Românească“ — și înainte de a o șterge de pe fața pămîntului indiferența și nerecunoștința noastră, îi tipărim aici fotografia; măcar atît să lăsam urmașilor!

Din prilejul jubileului, și Austria și-a adus aminte de familia regală a țării românești. M. S. Regina Elisabeta a primit un album dela scriitorii Austriei, iar M. S. Regele o plachetă lucrată în argint franțuzesc, pe care o reproducem. În mijloc, chipul M. S. Regelui, împrejmuit de o cunună de lauri, în stînga Clio, într'o poziție liniștită,

scriind pe-o lespede: »Carol I.«; în dreapta un grup de Români în port național, alături de o vieneză, — aduc omagii; în fund se zărește turnul bisericii Ștefan, ca un simbol al Vienei, care asemenea se închină. De-asupra medaliei e coroana regală, dedesupt cuvintele: fortiter-felicitur și anii 1866—1881—1906, iar mai jos o închinare în limba latină. Opera e a dlui architect Cesar B. Popovici.

Niște lămuriri. În cronica numărului trecut din „Luceafărul“ am tipărit cîteva rînduri, cari priveau „Revista politică și literară“ din Blaj. Observările ce făcusem erau din fuga condeiului și riscau o ironie prea puțin ascuțită, așa că nu credeam că va dura... Spuneam anume acolo că nu-mi prea vine la socoteală așa zisul »ton științific« al multor articole politice din această revistă și arătam, că am oarecari nedumeriri și în ce privește haiducia unui »cîntec haiducesc« al redactorului acestei reviste... În două rînduri îndrăznisem să-mi exprim și o oarecare îndoială asupra utilității politice teoretice — după cum aceasta prinde îndrîpărire cîteodată în coloanele acestei reviste — și mai pacătuiseam să tipăresc și un rînd în care contestam necesitatea unei alte reviste literare, pe lîngă cele existente.

Atîta tot. Nu m'am aventurat dar la o îndrăzneală prea din cale afară. În orice caz nu mă așteptam să fiu pedepsit atît de aspru de către domnul dela Blaj care-mi răspunde...

Îmi spune între altele: »Că cele mai multe articole politice publicate în revista noastră; i se pare îngrozitor de științifice, este o chestie pur de inteligență. Mai spune apoi să le dau voie »să se dispenseze« a-mi cere sfatul ce privește »rostul tratării teoretice a chestiunii noastre de naționalitate. Face apoi apel la sentimentele mele de secretar prim al Asociațiunii și cit pe-acî să-mi îngreuneze conștiința cu întreaga listă venerabilă a tuturor colaboratorilor acestei reviste, între cari, ca un memento (mi se pare asta vrea să fie), e și »rostul« director al nostru, prietinel meu A. Ciura... Cit privește »cîntecul« recunoaște că e greșit titlul, dar spune că i-ar fi dat bucuross și altul »dar nu s'a putut...«

Cam acesta e înțelesul răspunsului. Va să zică m'am ales cu contestarea biete mele »inteligențe« și cu învățătura că în urma meseriei mele de secretar prim — nu înțeleg de ce mi se atrage atenția asupra acestei vorbe, fără nici o însemnătate extraordinară, ori e poate din nou un prisos de sare atîcică? — trebuie să observ altă conduită și am alte îndatoriri morale ca pînă mai deunazi, cînd nu eram cituși de puțin secretar.

Voi fi scurt în răspunsul meu. Nu înțeleg de ce aș spori vorba.

În rîndurile publicate de mine, în „Luceafărul“, doream să le spun domnilor dela revista din Blaj, că pentru publicul căruia se adresează e cel puțin o greșeală să scrie articole de abstracțiunii, fără folos, și aceste într'o românească cu foarte multe greșuri... Publicul nostru are nevoie de concretizarea, de lămurirea problemelor cari îl preocupă și asta după părerea mea nu se poate săvîrși decît prin slove orînduite după înțelesul lui. Noi nu trebuie să sucim mintea cititorilor noștri, ci să-i luminăm.

Se poate asta prin ferecături de fraze în felul celor ce urmează? »Reprezentanța națională, — luat cuvîntul național în înțelesul modern politic — este națiunea însăși ca persoană etică reală, care trăiește în sufletul tuturor cetățenilor dară pentru aceea deosebit de individualitatea fiecui. De aci urmează că individualitatea nu este în contradicție cu ființa statului și că statul pentru sine nu are nici un drept de-a se atinge de individualitatea nimănui. Și mai departe: »Or astăzi nu mai trage nimenia la individuală, că naționalitatea este cel mai desăvîrșit organism, cu toate atributele individualismului nemijlocit: cu cugătarea, simțirea, voința, conștiința și principiul său propriu.» (p. 95). Sau: »Eunatam dar de adevăr istoric și important pentru viitorul neamului românesc ideia correlativismului realist și apelam la conștiința neamului românesc ca la crearea planului frumos al realizării marii sale proprii să nu uite că înția organizare spre fapte a fiilor națiunii este regenerarea energiei economice» etc. (p. 133).

Aș putea să reproduc pagini întregi ținute în acest diapazon stidar. E o datorie elementară a oricărui scriitor să și coboare înțelepciunea pe înțelesul cititorilor dacă vrea să-l citească lumea. Datoria asta am voit să le-o aduc aminte domnilor redactori, în numele cetei oropsite a cititorilor români din această țară. Toate articolele, cari sînt scrise în felul celor citate, trazea chestiuni cari se pot așeza foarte frumuse în vorbe românești netede și lămuritoare, — înțelese de toată lumea. Nu-i vorba că eu înțeleg sau ba, — asta la urma urmei nu-i nici câștig, nici pierdere mare. Dar nu înțelege nici popa, nici învățătorul, nici alți alegători de deputați... Atunci pentru cine facem noi reviste și scriem cu tiparul, dacă nu trem să fim înțeleși?... »

Asta o spuneam eu și cuvintele mele erau întemeiate. Cu alt prilej, dacă doriți, pot cita din nou și sînt siguri că mai mulți cititori sînt pe partea mea.

Cît privește observarea mea asupra »Cîntecului haiducesc» asta încă nu era altceva decît o foarte nevinovată aluzie la adresa unelor din vinovatele poezii, cari s-au publicat în această revistă. În mișcarea noastră literară am ajuns și noi acolo ca să nu îngăduim iac așa numai din bunăvoință să treacă fără nici o observare înaintea publicului nostru bucăți literare, cu totul neperiate...

O astfel de încercare în versuri e și »Cîntecul haiducesc» și »E moartă limba noastră» și altele. Nu vor putea pătrunde și nu vor putea însufleți pe cititori strofe ca aceasta:

E moartă limba noastră
Ori dracu din infern
S'au încuibat în creeri
Și mințile ne coru,
Încît să nu rămîie
Un gând mai luminat,
Ce fulger să străbată
Pe cerul întunecat? (p. 7).

Nu mi se da dreptul de a contesta necesitatea unei noi reviste literare, cînd se publică bucăți literare slabe în noua revistă și cînd colaboratorii ei cei mai merituosi

sînt colaboratori ai altor reviste, a căror contribuție pe revista nouă înființată provine numai din îndemnul unei generosități de ocazie? Eu cred că am dreptul acesta și prin această explicație cred că am lămurit și pe domnul dela Blaj cel cu exclamația latinească și pe dl Scurtu, care într'un număr din »Sămănătorul» ar dori să ne »dumrească», pe noi cești dela această revistă, »asupra bunului drept de existență» al revistei din Blaj și pe care l-aș ruga să facă în cronică vre-unu număr viitor două rânduri, în cari să-și exprime părerea, dacă observările acestea sînt juste sau ba.

Acesta e răspunsul meu. Chestia cu meseria mea de »secretar» e o naivitate, fiindcă cine nu se poate aștepta la »încurajări» din partea mea ca om, pe acela nu-l pot încuraja nici în calitate de »secretar». Cît privește chestia pur de inteligență, apoi mi se pare că domnul cu »diversele» o ia cam prea de sus, decît e însă simț în părerea asta, îl rog să rămîie și pe mai departe. Astfel de păreri nu m'au neliniștit nici cînd. De statul meu în chestiunea noastră de naționalitate, încă dispensez pe oricine.

Sîntem deci lămuriri frumoase!

Nu cred că voi mai răspunde la alte răspunsuri, fiindcă n'am fost nici odată prietenul vorbeii sterpe. Ș'apoi răspunsul cel mai nimerit îl vor da »Revistei politice și literare» cititorii înșiși, cari sînt liberi să o aboneze sau ba.

O. G.

Redactor: OCT. C. TÂSLĂUANU.

A apărut

Țara noastră

revista populară a »Asociațiunii».

Redactor: O. Goga.

Abonamentele de 4 cor. la an sînt a se trimite la Administrația revistei,
Sibiului (Nagyszeben), Str. Măorii Nr. 6.

Revista apare ilustrată și cu articole scrise în limba poporului. Rugăm pe cititorii acestei reviste să ceară numere de probă și să le răspundă în popor.

Cumpărați ilustrate »Luceafărul», seria de 20 bucăți 1 cor. 20 b. franco.

ȚIPARUL LUI W. KRAFFT ÎN SIBIU.

939 / h10970
ANTICARIAT
75